

20. søndag efter trinitatis

Tid og sted: Højen og Jerlev d. 14. oktober 2018

Skriftlæsninger

Es 5,1-7: Han ventede ret, men der kom retsløshed. Han ventede retfærdighed, men der kom nødskrig.

Rom 11,25-32: For Gud har indesluttet alle i ulydighed for at vise alle barmhjertighed

Matt 21,28-44: Når nu vingårdens ejer kommer, hvad vil han så gøre med de vinbønder?

Salmevalg

745: Vågn op, og slå på dine strenge

598: O Gud, du ved og kender

332: På Jerusalem det ny

476: Kornet, som dør i jorden

337: Behold os, Herre, ved dit ord

Dette hellige evangelium skriver evangelisten Matthæus

Jesus sagde: »Men hvad mener I? En mand havde to sønner. Han gik hen til den første og sagde: Min søn, gå ud og arbejd i vingården i dag. Men han svarede: Nej, jeg vil ikke! Bagefter fortrød han og gik derud. Så gik han til den anden søn og sagde det samme til ham. Han svarede: Ja, herre! men gik ikke derud. Hvem af de to gjorde deres fars vilje?« De svarede: »Den første.« Jesus sagde til dem: »Sandelig siger jeg jer: Toldere og skøger skal gå ind i Guds rige før jer. For Johannes kom til jer og lærte jer vejen til retfærdighed, og I troede ham ikke, men toldere og skøger troede ham. Og skønt I så det, angrede I heller ikke bagefter og troede ham.

Hør endnu en lignelse! Der var en vingårdsejer, som plantede en vingård og satte et gærde om den, og han gravede en perse i den og byggede et vagttårn. Han forpagtede den bort til nogle vinbønder og rejste udenlands. Da høsttiden nærmede sig, sendte han sine folk til vinbønderne for at få sin høst. Men vinbønderne greb hans folk, og én pryglede de, en anden dræbte de, og en tredje stenede de. Han sendte nogle andre folk, flere

end første gang, men de gjorde det samme ved dem. Til sidst sendte han sin søn til dem, for han tænkte: De vil undse sig for min søn. Men da vinbønderne så sønnen, sagde de til hinanden: Det er arvingen. Kom, lad os slå ham ihjel og få hans arv. Og de greb ham og smed ham ud af vingården og slog ham ihjel. Når nu vingårdens ejer kommer, hvad vil han så gøre med de vinbønder?» De svarede ham: »Et ondt endeligt vil han give de onde og overlade vingården til andre vinbønder, som vil give ham høsten, når tiden er inde.«

Jesus sagde til dem: »Har I aldrig læst i Skrifterne:

'Den sten, bygmestrene vragede,
er blevet hovedhjørneste.

Det er Herrens eget værk,
det er underfuldt for vore øjne?'

Derfor siger jeg jer: Guds rige skal tages fra jer og gives til et folk, som bærer dets frugter. Og den, der falder over denne sten, bliver kvæstet, men den, som stenen falder på, vil den knuse.«

Prædiken

Her står vi over for en tekst med gammeltestamentlige dimensioner. På flere måder. Tekstens voldsomhed er slående, og den giver mindelser om en del gammeltestamentlige fortællinger, der ikke er for sarte sjæle, ødelæggelsen af Sodoma og Gomorra, for eksempel, eller fortællingen om Syndfloden; begge fortællinger, hvor Gud straffer hårdt. Lignelsernes billedsprog rækker også tilbage til Det Gamle Testamente, med vingården som det centrale billede i lignelserne – et billede vi genkender fra Esajaslæsningen i begyndelsen af gudstjenesten. Og så er der fortællingernes store tema, der igen og igen bliver udfoldet i Det Gamle Testamente, nemlig idéen om udvælgelse. At Israel er det udvalgte folk, udgået fra stamfædrene Abraham, Isak og Jakob. Gud velsignede dem, og med velsignelsen fulgte, at deres slægt, efterkommerne, blev rige og talrige.

Der er en fremmedartethed over Det Gamle Testamente, og fortællestilen lader os ofte tilbage med en oplevelse af straf og vold, som om Gud er ubarmhjertig og hård; uden

forståelse for menneskers liv. Så vi må gøre os umage med at læse fortællingerne, så vi ikke stiger os blinde på straffen, men i stedet ser den varme menneskelighed, der ofte lyser ud af Guds væsen.

Men af og til, af og til, oftere end det nok burde være tilfældet, mister Gud tålmodigheden med sit udvalgte folk. Det sker, når israelitterne behandler hinanden dårligt, eller begynder at tilbede helt andre guder. Så bliver Gud, Herren, vred. Gud har lovet Israel trosskab, men så skal Israel også være trofast over for Gud, og ikke være utro med Ba'al eller en anden populær guddom. Gud bliver vred, ja nærmest jaloux; som en forsmået elsker. Og Gud taler til sit folk, og prøver som regel i lang tid at overbevise israelitterne om, at de er på gale veje, og hvis det fortsætter, så kan Gud ikke lade det fare; man kan ikke være utro uden at det har konsekvenser. Og det får som regel konsekvenser, når israelitterne ikke lytter til deres profeter, men i stedet følge deres egne veje uden om Gud. Men når det er sagt, så er den røde tråd igennem det Gamle Testamente, at Gud altid tager folket til nåde. Der er

straf, men ikke evig straf; israelitterne bliver ikke udslettet, men Gud holder fast ved folket med alle de bekymringer og sårbarheder der følger af en kærlighedsrelation.

Forholdet mellem Gud og israelitterne er fuld af følelser, fordi det er som et ægteskab, og på den måde er der virkelig meget livsnærhed og visdom i Det Gamle Testamente, der er så tæt på vores levede liv, sådan som vi reelt erfarer det.

Gud kan nok i Det Gamle Testamente forekomme os temmelig ilter; men det skyldes jo nok, at livet sjældent opleves som en lige motorvej, hvor man suser afsted mod et klart defineret mål.

Og så sidder vi altså i dag med en tekst imellem hænderne, der på så mange måder minder os om Det Gamle Testaments Gud. Her konkluderer Jesus: »Derfor siger jeg jer: Guds rige skal tages fra jer og gives til et folk, som bærer dets frugter.«

Jesus taler til ypperstepræsterne og folkets ældste. Det er repræsentanterne for det udvalgte folk, for israelitterne; det er dem, der personificerer Israels forbundenhed med

Gud. Det er Palmesøndag, Jesus er netop redet ind i Jerusalem på æslet, og i templet har han væltet købmændenes og vekselernes boder. Ypperstepræsterne og folkets ældste frygter ham. Der er noget skæbnesvangert over denne Jesus, fornemmer de – og han har folkets yndest!

Daniel var en af de vise og ydmyge præster ved templet, der også havde set, hvordan købmændene på tempelpladsen tjente stort på tempelkulten, på almindelige menneskers fromhed, og han blev ked af det. Han havde den største kærlighed til templet og alt, hvad det stod for; det var jo her, mennesket mødte Gud og fik hans velsignelse; templet var Guds hus; et hus til bøn, et hus, der kunne rumme alt det, vi mennesker ikke selv kan bære, og han så dagligt, hvordan rettroende jøder fik livsmod og kraft gennem bønnen.

Og nu stod denne Jesus foran dem, udfordrende og fuld af ånd og myndighed. Hans budskab var så klart og godt og sandt: Det var ikke kulten og de religiøse forskrifter, men alt det mennesket gjorde og sagde til hinanden, som

betød noget for Gud. Vi skal bygge hinanden op, sagde Jesus; og Daniel kunne i Jesu ord genkende den dybere mening med De Ti Bud og alle moselovene.

Men Daniel *frygtede* også Jesus. Han var så radikal, og hans prædiken var så revolutionerende, at man næppe kunne forestille sig, at verden ville være den samme efter Jesus. Og så var det jo ikke de rettroende han samlede omkring sig, men en broget flok af krøblinge, landsforrædere, luddere, forbrydere, og så lige et par ærlige fiskere og kirketjenere.

»Guds rige skal tages fra jer og gives til et folk, som bærer dets frugter.«

Hvad er det for et folk, der bærer Guds riges frugter? Daniel så tydeligt nok, at tempelkulten lod noget tilbage at ønske, og at folkets ledere, som han jo selv var en del af, oftest tænkte mere på sig selv og deres egen ærværdighed, end på Gud og på folkets ve og vel. Men hvordan skulle det kunne være anderledes?

De havde intet andet valg; de *måtte* skaffe Jesus af vejen...

Intet er sort og hvidt. Og vi kan ikke blot betragte den tid, som Jesus levede i og fælde vores dom over de jødiske ledere uden at overveje, hvordan vi selv står? Det er god, klassisk teologi, at Gud gør frelsen universel, da han sender sin søn, Jesus Kristus, til jorden, så det ikke blot er jøderne, der er Guds udvalgte folk, men derimod alle døbte.

Det vil jo så sige, at det er os, der er blevet vingårdens forvaltere. Mon vi forvalter vingården i overensstemmelse med Guds vilje? Jeg tænker, at Daniel, den vise og ydmyge præst ved templet i Jerusalem, lige så godt kunne hedde Martin. Jeg er også både vis og ydmyg!

I min studietid sad jeg en gang til en eftermiddagsgudstjeneste i Aarhus Domkirke og en fuld hjemløs ravede rundt ude i sideskibet og var rimelig højlydt. På et tidspunkt blev han forsigtigt men bestemt gelejdet ud af kirketjeneren, og inden han forlod kirken råbte han: ”Ja, det var lige Guds søn, der var her. Ha!” Jeg synes egentlig, det var godt sagt. For det første var det jo rigtigt; Han er Guds barn ligesom du og jeg. For det andet

var det et udmærket wake-up call til det stille, ordentlige eftermiddagsselskab i Domkirken om, at være åbne for, at Guds ord altid kommer på ny båret af nye og måske uventede mennesker. Ligesom den utilpassede Jesus i templet i Jerusalem.

Er vi gode forvaltere af Guds vingård? Af kirken? Af Guds Ord? Eller stiller vi os i vejen i ordentlighedens og respektens navn? Jo, vi er jo nok som vingårdsejerens sønner, der af og til siger nej, og så gør faderens vilje alligevel, eller omvendt, så siger vi ja, og blæser højt og flot på vores ord. Vi ved godt, at vi skal sige ja. Det er det ordentlige og rigtige at gøre; når vi siger ja, bliver vi agtet. Men den, der gør en forskel, er den, der gør faderens vilje, og altså ikke den, der taler ham efter munden.

»Den sten, bygmestrene vragede, er blevet hovedhjørnesten.«

Og det er nok pointen, at vi mennesker i vores ordentlighed kan vrage den, der siger nej – mens Gud ser helt anderledes på det.

Vrager Gud så den, der siger ja, men ikke udfører arbejdet? Det er jo så Guds sag. Dommen er der ingen af os, der undslipper; men før vi begynder at dømme hinanden, skal vi måske sætte vores lid til, at Guds dom er visere og mildere end vores.

Den sten, bygmestrene vragede, er Guds egen søn. Det er den hjemløse mand, som kirketjeneren gelejdede ud af kirken. *Han* endte ikke med at blive korsfæstet, men det gjorde den anden, Jesus Kristus, af de samme ypperstepræster, han talte til i dagens evangelium, blot fem dage senere. De kunne jo ikke have ham rendende og forstyrre tingenes orden.

Men *han* er vores håb. Trods vores forsømmelser i vingården; trods vores selvhøjtidelighed og ordentlighed, så er der alligevel et evangelium, der løfter os ud af fortabelsen og ind i Guds rige, hvor vi hører Ordet på ny, som da den hjemløse mand i Århus Domkirke råbte, at *han* var Guds søn. Og havde ret.

Lovprisning

Ære være Faderen og Sønnen og Helligånden,
som det var i begyndelsen,
således også nu og altid
og i al evighed. Amen.

Kirkebøn

Vor Herre og vor Gud. Tak, at vi må være arbejdere i din vingård. Vi beder til, at du må give os visdom, så vi forvalter den efter bedste evne, og så vingården giver god frugt. Lær os ydmyghed og selvindsigt, så vi ikke beholder høsten for os selv, men deler ud af den. Lær os taknemmelighed, så vi lover og priser dig, og altid giver dig æren.

Velsign og bevar det fællesskab, der udspringer som en kilde fra dig, og lad den kilde springe ud af døbefonten og nadveren; lad dit ord have frit løb iblandt os, for at dit rige med retfærdighed og fred og glæde må udbredes og vokse, og for at nådens lys må skinne for alle dem, der sidder i mørke og dødens skygge.

Herre, vi beder dig for alle, der har fået magt og ansvar og viden betroet: Giv dem troskab og visdom, så de forvalter mulighederne til gavn for de svage og til at tjene andre mennesker. Amen!